

УДК 72.05

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-1-17>

Ганна ГРИГОРЧУК,

orcid.org/0009-0002-9485-6979

аспірантка кафедри дизайну інтер'єру і меблів

Київського національного університету технологій та дизайну

(Київ, Україна) br08@meta.ua

Вадим АБИЗОВ,

orcid.org/0000-0002-5494-8230

доктор архітектури,

професор кафедри дизайну інтер'єру і меблів

Київського національного університету технологій та дизайну

(Київ, Україна) vaddimm77@gmail.com

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРІВ СУЧАСНИХ ЦЕНТРІВ ДОЗВІЛЛЯ

У дослідженні розглядається поняття сучасного центру дозвілля, що входить до складу об'єктів індустрії дозвілля. Центри дозвілля є важливою частиною середовища населених пунктів, які з плином часу постійно змінюють форму та функціонал. Для удосконалення закладів дозвілля та їх внутрішнього середовища, необхідно впроваджувати нові технології та сучасні технічні рішення, які задовольняють зростаючі потреби різних соціальних груп населення. На сьогоднішній день суспільство постійно змінює свої вимоги щодо проведення дозвілля. У процесі розвитку подібних закладів важливе значення має правильна організація внутрішніх просторів. Розширення функцій закладів дозвілля приводить до виникнення нових аспектів їх ідейно-просторового рішення та змін у дизайні внутрішнього середовища. Це відображається на розумінні та сприйнятті центрів дозвілля як важливої складової сучасної галузі дозвілля.

У статті висвітлюються термінологічні питання щодо багатофункціональних закладів дозвілля та формування їх внутрішнього простору. На міждисциплінарному рівні заклади дозвілля розглядаються як соціокультурні установи з притаманними їм специфічними ознаками. Досліджується термінологія понять близьких до терміну «сучасний центр дозвілля» з урахуванням створення простору його внутрішнього середовища, який максимально задовольняє потреби відвідувачів.

Мета роботи. На основі джерел та публікацій визначити дефініції понять сучасний центр дозвілля і дизайн інтер'єрів сучасних центрів дозвілля.

Наукова новизна. З часом традиційні уявлення про сучасний центр дозвілля багато в чому втратили свою актуальність. Тому для всебічного осмислення та визначення актуального терміну сучасного центру дозвілля, потрібно розглянути його визначення на міждисциплінарному рівні, враховуючи розрізнені аспекти складових тлумачень цього поняття. У зв'язку з тим, що з часом відбувається зміна термінологічних визначень закладів дозвілля, важливим є обґрунтування та формулювання поняття дизайну інтер'єру центру дозвілля.

Висновки. Сучасний центр дозвілля з урахуванням регіональної особливості та доступності для відвідувачів є невід'ємною складовою сегменту дозвілля населеного пункту. Беручи до уваги сукупність визначень та їх специфічних ознак на основі джерел та публікацій, автори пропонують уточнене визначення сучасного центру дозвілля та формулюють власну дефініцію поняття «дизайн інтер'єрів сучасних центрів дозвілля». Вивчення цих термінів та визначень є важливим для вірного розуміння та належного формування внутрішнього середовища цих установ, і може бути успішно використано для майбутніх досліджень.

Ключові слова: *центр дозвілля, сучасність, термінологія, багатофункціональний простір, дизайн.*

Hanna HRYHORCHUK,

orcid.org/0009-0002-9485-6979

Graduate student at the Department of Interior and Furniture Design
Kyiv National University of Technologies and Design
(Kyiv, Ukraine) bp08@meta.ua

Vadym ABYZOV,

orcid.org/0000-0002-5494-8230

Doctor of Architecture, PhD, Professor;
Professor at the Department of Interior and Furniture Design
Kyiv National University of Technologies and Design
(Kyiv, Ukraine) vaddimm77@gmail.com

DEFINITION OF INTERIOR DESIGN OF MODERN LEISURE CENTERS

The study examines the concept of a modern leisure center, which is part of the facilities of the leisure industry. Leisure centers are an important part of the environment of settlements, which constantly change their form and functionality over time. To improve leisure facilities and their internal environment, it is necessary to introduce new technologies and modern technical solutions that meet the growing needs of various social groups of the population.

Nowadays, society is constantly changing its requirements for leisure activities. In the process of development of such institutions, the correct organization of internal spaces is important. The expansion of the functions of leisure facilities and leads to the emergence of new aspects of their ideological and spatial solution and changes in the design of the internal environment. This is reflected in the understanding and perception of leisure centers as an important component of the modern leisure industry.

The article highlights terminological issues regarding of multifunctional leisure facilities and the formation of their internal space. At the interdisciplinary level, leisure facilities are considered as socio-cultural institutions with their specific characteristics.

***The purpose of the work** is to determine the definition of the concepts of a modern leisure center and interior design of a modern leisure center.*

***Scientific novelty.** Over time, traditional ideas about a modern leisure center have largely lost their relevance. Therefore, for a comprehensive understanding and definition of the current term of a modern leisure center, it is necessary to consider its definition at an interdisciplinary level, taking into account the various aspects of the component interpretations of this concept. Due to the fact that the terminological definitions of leisure facilities change over time, it is important to justify and formulate the concept of design of a modern leisure center.*

***Findings.** A modern leisure center, taking into account the regional features and accessibility for visitors, is an integral part of the leisure segment of the settlement. Taking into account the set of definitions and their specific features based on sources and publications, the authors offer a refined definition of a modern leisure center and formulate their own definition of the concept of «interior design of modern leisure centers». The study of these terms and definitions is important for the correct understanding and proper formation of the internal environment of these institutions, and can be successfully used for future research.*

***Key words:** leisure center, modernity, terminology, multifunctional space, design.*

Постановка проблеми. Центр дозвілля є невід'ємною складовою середовища населених пунктів. Історично кожна епоха формувала архітектурні будівлі різноманітних прототипів закладів дозвілля, які трансформувалися з часом в інші форми. В цьому процесі велике соціальне значення має проблема формування організації внутрішніх просторів цих закладів. Крім того, останнім часом розширюється набір функцій закладів дозвілля, змінюються тенденції дизайну їх внутрішнього середовища, що, відповідно, перетворює уявлення про центр дозвілля як складової індустрії дозвілля. Тож існуючі сьогодні розрізнені визначення сучасного центру дозвілля потребують доповнення і уточнення. Враховуючи це, поняття сучасного центру дозвілля варто

переглянути і запропонувати його термінологічне визначення адаптоване до сьогодення, так само як і визначити поняття «дизайн інтер'єрів сучасних центрів дозвілля».

Аналіз досліджень. Теоретичні та практичні розробки будівель багатofункціональних закладів дозвілля та проблеми формування їх внутрішнього середовища знайшли відображення в дослідженнях Куцевича В. В. Заклади дозвілля як соціокультурні установи, їх специфічні ознаки та поняття висвітлюють в своїх роботах Петрова І. В., Бойко О. П. Поняття близькі до терміну «сучасний центр дозвілля», розглядали науковці Абизов В. А., Євтушик Х. О., Ковальчук Т. С., Мезенцев К. В. Залишаються неуточненими до вимог сьогодення визначення сучасного

центру дозвілля та поняття «дизайн інтер'єрів сучасних центрів дозвілля», що обумовлює необхідність їх подальшого формулювання.

Мета статті. На основі джерел та публікацій визначити дефініцію понять сучасний центр дозвілля і дизайн інтер'єру сучасного центру дозвілля.

Виклад основного матеріалу. Останні десятиріччя в нашій країні у сфері соціокультурного обслуговування виникла необхідність створення індустрії дозвілля, яка сприяла удосконаленню мережі закладів дозвілля на новому якісному, технологічному і технічному рівнях, необхідних для задоволення зростаючих потреб різних соціальних категорій і груп населення.

В роботі Куцевича В. В. (Куцевич, 2004) найбільш повно досліджено практичну проблему формування будівель багатофункціональних закладів соціокультурного обслуговування, які потребували перегляду та відповідали би сучасним соціальним та науково-технічним вимогам. За радянських часів на основі єдиної методики організації і проведення дозвілльової діяльності були розроблені стандартні архітектурно-будівельні проекти закладів дозвілля, які призначалися для будівництва на території колишнього СРСР. Починаючи з кінця минулого століття відбувався поступовий процес диференціації таких закладів на спеціалізовані будівлі культури і дозвілля. З часом до них почав застосовуватись принцип інтеграції функціоналу різних приміщень у багатофункціональні центри та комплекси. В структурі подібних закладів почали виділятися спеціалізовані зони, які знаходились у постійній взаємодії між собою, при цьому мали технологічну незалежність і самостійність, відповідали певному напрямку діяльності та об'єднані принципом гнучкого планування інтер'єрів. Для сприяння вирішенню проблеми оптимізації системи закладів соціокультурного обслуговування, окремі елементи інтегрувались у багатофункціональні комплекси із урахуванням споживачьких характеристик і місцевих умов. Та якщо в радянський період багатофункціональні заклади дозвілля здебільшого були неприбутковими державними закладами, то в умовах ринкової економіки вони почали включати обов'язковий комерційний компонент. В своїй роботі Куцевич В. В. пропонує архітектурно-планувальну організацію центру дозвілля та формулює таке його визначення: «...заклад, який працює на госпрозрахунковій основі, що отримує прибуток шляхом реалізації своїх структуро-формульних функцій: надання послуг населенню; інтенсифікація робіт інших закладів, які використовують програми

центру; реклама індустрії дозвілля і впровадження нового технологічного обладнання тощо» (Куцевич, 2004).

В роботі Березко О. В. (Березко, 2017) визначається, що одним із соціальних чинників зміни формату багатофункціональних закладів соціокультурного обслуговування є гостра проблема дефіциту часу сучасної людини. Саме завдяки цьому факту була здійснена інтеграція закладів культурно-побутового обслуговування у склад закладів торгівлі, що привело до формування торгово-розважальних центрів.

«Торгівельно-розважальний центр – це одна або кілька будівель, що включають сукупність магазинів та різноманітних закладів, що надають культурно-розважальні та соціально-побутові послуги, які об'єднані між собою пішохідними алеями». Таке визначення громадським будівлям подібного типу надає Мезенцев К. В. (Мезенцев, 2011) у своїй статті і встановлює спеціальні вимоги щодо організації їх внутрішнього простору.

Згідно ДБН «Культурно-видовищні та дозвільні заклади», визначення подібного типу закладу дозвілля формулюється наступним чином: «Центр культури та дозвілля – це багатофункціональна будівля клубного закладу, призначена для проведення дозвілля всіх соціальних груп населення з наданням їм різноманітних можливостей активної творчої аматорської участі без спеціальної підготовки і відбору, а також театральної діяльності в спеціально обладнаних залах із комплексом приміщень обслуговування» (ДБН В.2.2-16-2019, 2019). «Багатофункціональним або мультифункціональним комплексом за класифікацією Urban Land Institute (США), вважається об'єкт, який має три та більше функціональних призначення, незалежних одне від одного, й отримує від них прибуток» (Петрова, 2015).

Перш ніж дати визначення терміну «сучасний центр дозвілля», розглянемо існуючу термінологію близьких понять та їх специфічних ознак.

В своїй статті Абизов В. А., Євтушик Х. О. пропонують визначення сучасного клубу: «Сучасний клуб – це такий заклад, в якому вдало поєднуються кілька видів комерційної діяльності різноманітного характеру із метою стимулювання відвідувачів отримати якомога більше послуг за кожним видом та надати їм раціональні та привабливі умови для проведення їх дозвілля» (Абизов, Євтушик, 2010). В статті визначається, що основною відмінною рисою сучасних клубів від класичних є поєднання видів діяльності з метою збільшення прибутків. У цьому аспекті наголошу-

ється також на створенні гармонійного атракціонного внутрішнього середовища.

У зв'язку з тим, що серед функціональних призначень клубу є розважальний компонент, обґрунтованим є його порівняння із розважальним комплексом. Взаємодоповнюючі поняття таких типів закладів формулює Петрова І. В. в дослідженнях розважальних комплексів: «Розважальні комплекси – доволі складні й, водночас, унікальні заклади дозвілля. Численні функції, концентруючись у дозвілльєвій діяльності подібних закладів, створюють величезну кількість різноманітних конфігурацій». «Розважальний комплекс є сучасним культурно-дозвілльєвим інститутом, що транслює і пропагує зразки культурного споживання (нові дозвілльєві цінності й норми, форми й види культурно-дозвілльєвої поведінки тощо)» (Петрова, 2015).

В своїй роботі Петрова І. В. виокремлює особливості, притаманні лише розважальним комплексам та відрізняють їх від будь-якого іншого закладу дозвілля. А саме: організований дозвілльєвий простір закладу; наявність диференційованих функціональних зон для конкретної аудиторії; інтегровані різні функції та напрями діяльності в одній установі; архітектурний образ, внутрішня інфраструктура та наявність специфічного дизайну, що відповідає тематичній концепції установи.

Поряд з цим, поширеним терміном є «будинок культури», який за висновком Ковальчук Т. С. структурою та характеристиками близький до багатофункціонального клубу: «Будинок культури – частина культурно-дозвілльєвого комплексу, до якого входять: школа, клуб, бібліотека (шкільна та публічна), та різноманітні громадські об'єднання, метою існування котрих є забезпечення культурного відпочинку населення» (Ковальчук, 2011).

У цьому зв'язку закономірна поява в роботах Бойко О. П. термінологічного визначення «культурно-дозвілльєвий центр» та «культурно-дозвілльєва установа»: «Культурно-дозвілльєві центри – це одна або багатопрофільні організації вільного, підприємницького ініціативного характеру. «Основні сутнісні риси такого центру полягають у його широкому соціальному призначенні, яке насамперед полягає в задоволенні культурних інтересів різних категорій населення у сфері вільного часу і формуванні культурного середовища» (Бойко, 2011).

В дослідженнях Бойко О. П. культурно-дозвілльєвий центр є важливою складовою клубної структури. Такий заклад розглядається як соці-

ально-культурний інститут, що сприяє створенню нового типу культурних установ. Подібні установи враховують такі чинники як концентрація в єдиному просторі, повнота і безперервність процесу дозвілля, зв'язок соціальної спільноти відвідувачів єдністю території мешкання. Діяльність сучасних культурних центрів на відміну від традиційних будинків культури, спрямовується на заохочення потенціалу таких соціальних груп як сім'я, колектив і громадськість.

Таким чином, беручи до уваги сукупність вищенаведених визначень та їх специфічних ознак, автори пропонують уточнене визначення сучасного центру дозвілля: Сучасний центр дозвілля – це сконцентрована в єдиному просторі інституція дозвілля, яка формує культурне середовище для задоволення потреб різних соціальних категорій і груп населення, інтегруючи в собі різноманітні функції дозвілля, має комерційну складову та вирішує проблеми оптимізації вільного часу. Такий центр являє багатофункціональний простір, що об'єднаний спільною тематичною метою, здатний до швидкої зміни і трансформації внутрішнього середовища у відповідності до концепції установи та утилітарних і естетичних потреб людини.

Поняття «дизайн» має багато різноманітних тлумачень, найбільш повним, лаконічним та доречним, з яких є визначення, наведено у Вікіпедії. У Вікіпедії наведено також наступне визначення поняття «дизайн інтер'єру»: «Дизайн інтер'єру (інтер'єрний дизайн) – галузь дизайну, спрямована на інтер'єр приміщень з метою забезпечити зручність і естетично приємну взаємодію середовища з людьми. Інтер'єрний дизайн поєднує в собі художній та промисловий дизайн. Дизайнер виконує оптимізацію праці в приміщенні, покращує навігацію у великих приміщеннях, розробляє оформлення спеціалізованих приміщень відповідно до вимог клієнтів. Дизайнер управляє всім процесом оформлення інтер'єру, починаючи плануванням приміщення, освітлення, систем вентиляції, акустикою; обробкою стін, і закінчуючи розміщенням меблів і установкою навігаційних знаків» (Вікіпедія, 2024).

На основі аналізу літературних джерел та визначень, які стосуються дизайну інтер'єрів установ дозвілля, авторами сформульовано власну дефініцію поняття «дизайн інтер'єрів сучасних центрів дозвілля»: Це творчий метод, процес і результат художньо-технічного проектування інтер'єрів сучасних центрів дозвілля, що забезпечує утилітарний та естетичний взаємозв'язок всіх функціонально-технологічних, архітектурно-будівельних

та художньо-декоративних складових та елементів, які мають пряме або непряме відношення до формування внутрішнього простору середовища установи дозвілля, з метою надання йому функціональної і композиційної єдності.

Висновки. Сучасний центр дозвілля з урахуванням регіональної особливості та доступності для відвідувачів є невід'ємною складовою сегменту дозвілля населеного пункту. Визначення «сучасний центр дозвілля» є міждисциплінарним поняттям, що має формулювання, яке враховує актуальність соціальних передумов,

запит на задоволення потреб дозвілля суспільства. Вивчення особливостей засад дизайну внутрішньої складової центрів дозвілля надзвичайно актуально у наш час, тому для подальшого дослідження цієї теми автори надають визначення понять сучасного центру дозвілля та «дизайн інтер'єрів сучасних центрів дозвілля». Розуміння цих термінів та визначень є важливим для правильного розуміння та відповідного створення гармонійного внутрішнього середовища цих закладів і може бути ефективно використано для подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абизов В. А. Теорія розвитку архітектурно-будівельних систем: монографія. Київ: КНУКіМ. 2009. С. 12–13.
2. Абизов В. А., Євтушик Х. О. Сучасні клуби: типологія та дизайн інтер'єру. *Art and Design*. 2022. № 4. С. 19.
3. Березко О. В. Архітектурно-планувальна організація комунікативного простору у структурі торгово-розважальних центрів: дис.канд. арх:17.10.07. Львів, 2017. 225 с.
4. Бойко О. П. Культура дозвілля у суспільстві ризику: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». 2011. С. 43–45.
5. ДБН В.2.2-16-2019 «Культурно-видовищні та дозвіллієві заклади». [Чинний від 2019-11-01]. Вид. офіц. Київ. Мінрегіонбуд України, 2019. С. 6–8.
6. Ковальчук Т. С. Формування сучасного будинку культури на теренах України. *Проблеми розвитку міського середовища*. 2011. № 5-6. С. 89–96.
7. Куцевич В. В. Реформування архітектурно-методологічної бази проектування об'єктів соціокультурного призначення в сучасних умовах України : автореф. дис. ... д-ра арх. : 18.00.02. Київ. 2004. С. 9–16.
8. Мезенцев К. В., Мезенцева Н. І., Бура Т. Л. Трансформація публічних просторів у великих містах України на прикладі торговельно-розважальних центрів. *Науковий збірник «Економічна та соціальна географія»*. Київ, 2011. № 63. С. 174–186.
9. Петрова І. В. Розважальний комплекс в сучасній Україні: проблема типології. *Вісник Маріупольського державного університету. Філософія, культурологія, соціологія*. 2015. № 10. С. 140–148.
10. Дизайн інтер'єру. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%27%D1%94%D1%80%D1%83 (дата звернення 09.02.2024).

REFERENCES

1. Abyzov V. A. (2009) Teoriia rozvytku arkhitekturno-budivelnykh system: monohrafiia. [Theory of development of architectural and building systems: monograph.]: KNUKiM. 12–13. [in Ukrainian].
2. Abyzov V. A., (2022) Yevtushik H. O. Suchasni kluby: typolohiia ta dyzain interieru. [Modern clubs: typology and interior design.]: *Art and Design*. 4. 19. [in Ukrainian].
3. Berezko O. V. (2017) Arkhitekturno-planuvalna orhanizatsiia komunikatyvnoho prostoru u strukturi torhovo-rozvezhalnykh tsentriv: [Architectural and planning organization of communicative space in the structure of shopping and entertainment centers]: dys.kand. arkh: 17.10.07. 225. [in Ukrainian].
4. Boiko O. P. (2011) Kultura dozvillia u suspilstvi ryzyku: monohrafiia. [Leisure culture in the risk society]: monohrafiia. DVNZ «UABS NBU». 43–45. [in Ukrainian].
5. DBN V.2.2-16-2019 (2019) «Kulturno-vydovyshchni ta dozvillievyy zaklady.», [«Cultural, entertainment and leisure facilities»]. [Chynnyi vid 2019-11-01]: Minrehionbud Ukrainy. 6–8. [in Ukrainian].
6. Kovalchuk T. S. (2011) Formuvannia suchasnoho budynku kultury na terenakh Ukrainy. [Formation of a modern house of culture on the territory of Ukraine.]: *Problemy rozvytku miskoho seredovysshcha*. 5–6. 89–96. [in Ukrainian].
7. Kutsevych V. V. (2004) Reformuvannia arkhitekturno-metodolohichnoi bazy proektuvannia obiektiv sotsiokulturnoho pryznachennia v suchasnykh umovakh Ukrainy [Reforming the architectural and methodological basis of designing objects of socio-cultural purpose in modern conditions of Ukraine]: avtoref. dys. ... d-ra arkh. 18.00.02. 9–16. [in Ukrainian].
8. Mezentsev K. V., Mezentseva N. I., Bura T. L. (2011) Transformatsiia publichnykh prostoriv u velykykh mistakh Ukrainy na prykladi torhovelno-rozvezhalnykh tsentriv. [Transformation of public spaces in large cities of Ukraine on the example of shopping and entertainment centers.]: *Naukovyi zbirnyk «Ekonomiczna ta sotsialna heohrafiia»*. 63. 174–186. [in Ukrainian].
9. Petrova I. V. (2015) Rozvezhalnyi kompleks v suchasni Ukraini: problema typolohii. [Entertainment complex in modern Ukraine: the problem of typology.]: *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Filosofiia, kulturnolohiia, sotsioloheia*. 10. 140–148. [in Ukrainian].
10. Dyain interieru. [Interior design.] URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%27%D1%94%D1%80%D1%83 (data zvernennia 09.02.2024). [in Ukrainian].